

Motion till riksdagen 2006/07:U201

av **Hans Linde m.fl. (v)**

Västsahara

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i alla internationella sammanhang bör rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan, särskilt när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som enskild stat och i FN och EU bör kräva att alla politiska fångar i det ockuperade Västsahara frigges.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen inom FN med kraft ska verka för att en folkomröstning om Västsaharas självständighet kommer till stånd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör kräva att de produkter som kommer från västsahariskt territorium och västsahariska fiskevatten är försedda med en folkrättsligt korrekt ursprungsmarkering.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för att det folkrättsvidriga fiskeavtal som under 2006 ingicks med Marocko snarast upphävs.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU verkar för att man i likhet med USA i alla handelsavtal med Marocko konsekvent utesluter varor från Västsahara.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska verka för ett kraftigt ökat humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska bistå med utbildningsinsatser i form av stipendier till stöd för unga västsaharier, främst kvinnor.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige bör erkänna SADR.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige i EU verkar för ett erkännande av SADR.

¹ Yrkande 4 hänvisat till MJU.

En lång kamp för nationellt självbestämmande

Ända sedan 1973 har befrielseörelsen Polisario kämpat för det västahariska folkets rätt till nationellt självbestämmande. Då var Västsahara en spansk koloni. År 1975 lämnade Spanien Västsahara. Det skedde mycket hastigt. Det genomfördes aldrig någon i folkrättslig mening avkolonisering, där folket tillfrågades om hur det ville se sin framtid gestaltad.

Internationella domstolen i Haag hade dock, dvs. året innan Spanien lämnade Västsahara, fastställt att Marocko inte kunde ställa anspråk på Västsahara. Långt dessförinnan, redan 1966, hade Marocko och ett annat grannland, Mauretanien, ställt sig bakom FN:s generalförsamlings beslut att Västsahara hade rätt till nationellt självbestämmande.

Men det västahariska folket kom aldrig att få sitt krav på självbestämmanderätt tillgodosett. I stället annekterades Västsahara av grannlandet Marocko och Mauretanien.

Två år efter det att dessa två stater delat på Västsahara tvingades dock Mauretanien att överge Västsahara, varpå Marocko övertog det territorium som Mauretanien försökt att göra till sitt. Vad det handlade om var en ren erövring av ett grannland och en omfattande folkomflyttning av marockaner till Västsahara. Befrielseörelsen Polisario, som bildades redan under det spanska väldet, förde sedan fram till 1991 en väpnad kamp för sin nationella självbestämmanderätt.

Marocko förmådde aldrig kontrollera hela Västsahara. En befäst sandmur byggdes mellan sahariskt och av Marocko ockuperat område. År 1991 ingicks, efter FN:s medling, en överenskommelse om vapenstillestånd, i vilken en fredsplan och en överenskommelse om Västsaharas framtid ingick.

Marocko och Polisario förhandlade från 1997 till 2004 under överinseende av Kofi Annans specielle envoyé James Baker i Houston och kom överens om att landets framtid skulle fastställas i en folkomröstning. Sedan dess har Marocko förhalat och saboterat genomförandet av en folkomröstning.

Parterna menade till en början att endast de som levde i Västsahara innan Marocko annekterade landet skulle ha rösträtt i en folkomröstning. Den första av FN:s fredsplaner innehöll också denna ståndpunkt, vilken även undertecknades av Marocko i Houston. I flera steg har Polisario därefter gjort eftergifter på den här punkten. I dag har Polisario gått med på att även en del av dem som kom till Västsahara från Marocko också ska få rätt att delta i folkomröstningen.

Polisario har gått med på ett förslag att Västsahara ska fungera som ett autonomt område under fyra år med en uppdelning av olika ansvarsområden mellan marockanska och sahariska myndigheter och att det därefter, under det femte året, ska anordnas en folkomröstning. Detta var det sista förslaget som James Baker lade fram som förhandlare och som antagits av FN:s säkerhetsråd. Marocko har dock vägrat att godta FN:s beslut.

Fel! Okänt namn på

Polisario beslöt 2005 att frige alla resterande marockanska krigsfångar. Marocko har inte svarat med att göra något motsvarande när det gäller de krigsfångar som marockanska armén tagit.

Polisario har gjort den ena eftergiften efter den andra för att få till stånd en folkomröstning. Marocko har varje gång vägrat att bidra till förverkligandet av en folkomröstning. I dag finns inga fler eftergifter att göra.

Av detta måste man dra slutsatsen att Marocko inte frivilligt kommer att gå med på någonting annat än en annektering av Västsahara.

Till detta kan noteras att James Baker, när han avgick som Kofi Annans envoyé, förklarade att ”inget land kommer att utifrån internationell lag erkänna Marockos krav på Sahara ... Rabat fruktar det möjliga resultatet av förverkligandet av det sahariska självbestämmandet”.

Avtalsbrott och MR-brott

Den fullständiga arrogans som Marocko uppvisat under en lång följd av år och den fullständiga bristen på respekt för internationell lag ledde sommaren 2005 till en enorm frustration hos den västsahariska befolkningen.

Stora demonstrationer för att Marocko skulle följa Förenta nationernas uppmaning att ordna en folkomröstning genomfördes i El-Aaiún. Dessa demonstrationer ledde till våldsamma reaktioner från de marockanska myndigheterna. Fredliga demonstranter möttes med brutalt våld av polis och militär. Många misshandlades och arresterades. Flera av dem dömdes till långa fängelsestraff. Några fördes till Marocko. Ett stort antal av demonstranterna utsattes för tortyr. En framstående människorättskämpe, Aminatou Haidar, blev torterad på ett ohyggligt sätt. Samtidigt arresterade 37 andra personer som utsattes för misshandel och tortyr. I dag tillhör arresteringar och fängslanden med åtföljande misshandel, tortyr av oppositionella vardagen i det ockuperade Västsahara.

Den första tiden efter kung Hassans död kännetecknades av vissa förbättringar när det gällde mänskliga rättigheter. Den tiden är nu definitivt över. Den regim som utövar makten i Marocko har helt och hållit fallit tillbaka i rollen som en regim som på ett flagrant sätt nonchalerar internationell lag och bryter grovt mot mänskliga rättigheter.

Marockos Västsaharapolitik har blivit alltmer brutal och hänsynslös. Ju längre Polisario sträckt ut handen, desto hårdare och mer fastlåst har den marockanska hållningen blivit.

Vänsterpartiet har sedan 1970-talet stött Polisarios kamp för självbestämmande.

Sverige bör i alla internationella sammanhang rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den västsahariska frågan när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättigheter. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet kräver att alla politiska fångar frigges. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet har krävt att den svenska regeringen inom FN med kraft ska verka för att en folkomröstning om Västsaharas självständighet kommer till stånd. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Dubbelspel i EU

EU, främst Spanien, men även Frankrike och Portugal, vill ha tillgång till marockanska fiskevatten. Marocko inkluderar nu självsvåldigt de fiskevatten som ligger utanför Västsaharas kust.

Vänsterpartiet har krävt att EU inte ska ingå avtal med Marocko om Västsaharas fiskevatten, eftersom sådana avtal strider mot folkrätten. Detta har också blivit Sveriges ståndpunkt. Trots detta har EU ingått ett sådant folkrättsvidrigt avtal med Marocko.

Vänsterpartiet anser att Sverige i EU ska kräva att de produkter som kommer från västsahariskt territorium och västsahariska fiskevatten är försedda med en korrekt ursprungsmarkering. En folkrättsligt korrekt ursprungsmarkering är inte Marocko utan Västsahara. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet kräver att EU:s fiskeavtal med Marocko snarast upphävs. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet kräver likaså att Sverige i EU verkar för att EU fortsättningsvis inte ingår några fiskeavtal med Marocko där västsahariska vatten är inkluderade. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Det kan för övrigt noteras att USA betonar att man i sina frihandelsavtal med Marocko konsekvent utesluter varor från Västsahara. Det torde vara rimligt att EU gjorde detsamma i sina avtal med Marocko. Sverige borde rimligen driva samma krav i EU. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Om flyktinglägren i Algeriet

I dag lever många västsaharier i flyktingläger i Algeriet. Det är ett hårt och svårt liv. Matransonerna är små och näringsfattiga. Dessa har dessutom minskats under senare tid. Den näringsbrist som kan uppstå kan ge skador för livet.

Vänsterpartiet kräver att Sverige ska verka för ett kraftigt ökat humanitärt bistånd till de västsahariska flyktinglägren. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Likaså kräver Vänsterpartiet att Sverige ska bistå med utbildningsinsatser till stöd för unga västsaharier i Sverige. Dessa bör vara särskilt inriktade på att ge unga kvinnor utbildning. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

Den senaste tiden utveckling

FN:s generalsekreterare Kofi Annan har förklarat att FN nu inte kan göra mycket mer i frågan om Västsahara utan överlämnar ärendet till Polisario, Algeriet och Marocko att lösa. Att godta en sådan linje skulle innebära ett allvarligt misslyckande för FN. Det skulle visa att en stat med viss stormakts-hjälp kan blockera viktiga FN-beslut av stor principiell betydelse.

Detta är en principiellt viktig fråga ur folkrättslig synvinkel, likaså ur människorättsligt perspektiv. MR-situationen i de ockuperade områdena har försämrats avsevärt den sista tiden.

Vänsterpartiet anser att Sverige i alla internationella organisationer måste öka sin kritik av den marockanska Västsaharapolitiken och av Marockos brott mot de mänskliga rättigheterna i Västsahara.

Ett led i en sådan politik är att Sverige liksom bl.a. flertalet länder i Afrikanska unionen erkänner Polisario som Sahariska Arabiska Demokratiska Republikens (SADR) rättmätiga regering.

De gamla kriterierna för erkännande från svensk sida av andra stater är sedan länge urholkade. Det ska finnas ett folk, ett territorium och en regering som har kontroll över territoriet. Sverige har erkänt stater där dessa kriterier inte varit uppfyllda, bl.a. i samband med Jugoslaviens sönderfall. Det senaste fallet är det svenska erkännandet av regeringen i Irak, som knappast kan sägas ha kontroll över det territorium det anser sig styra över – inte ens med hjälp av USA-alliansens ockupationsstyrkor. SADR kontrollerar de facto en tredjedel av västsahariskt territorium.

Vänsterpartiet menar att Sverige bör erkänna Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken (SADR). Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Sverige bör även verka för att flera länder i EU erkänner SADR. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Stockholm den 23 oktober 2006

Hans Linde (v)

Marianne Berg (v)

Kalle Larsson (v)

Pernilla Zethraeus (v)

Jacob Johnson (v)

Lena Olsson (v)

Alice Åström (v)